

μυυπρεπώς και ταπεινώς ανέβαινε τὰς βαθμίδας τοῦ βήματος, ὁ Δημοσθένης ἀνέκραξε συνήθως. «Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶναι ὁ πέλεκυς τῶν ἐπιχειρημάτων μου.» Σημαντικὸν ἀπόφθεγμα χαρακτηρίζον τὴν φύσιν τῆς μακεδονικῆς μερίδος. — Νισᾶ δὲ τῶν ἡμερῶν, μὴνύσαντος τοῦ μαγτείου τῶν ἀελφῶν, ὅτι πάντες οἱ ἐν Ἀθήναις περὶ πολιτείας συμφωνοῦσιν, ἐκτὸς ἐνός, ὁ Φωκίων ἀνίστάμενος μεταξὺ τοῦ ὄχλου, φωνάζει «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταλαιπωρεῖσθε διὰ νὰ μάθητε τίς οὗτος ὁ ἀνὴρ· ἐγὼ αὐτὸς εἰμί!»

— Προσμαρτυροῦνται δὲ ταῦτα καὶ ὑπὸ τῶν ἔπειτα διατρεξάντων.

Διότι ὅπως παύσωσιν ἡ δημογωγία τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τινῶν ἄλλων πόλεων ἡ ἀναρχία, ἀναγκάζεται ὁ Μένυλλος, στρατηγὸς Μακεδόνων, νὰ καταργήσῃ προσωρινῶς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, τὸ ὅπερ ἐν εἰς χεῖρας ταραξίων εἶχε καταστήσει τυραννίδος καὶ καταπίεσεως ὄργανον. Ἡ Ἑλλάς ἡσυχάζει· τὰ πάθη κατευνάζονται συνεπείᾳ τῆλικούτου τολμήματος. Ἄμα δὲ δι' ἐπίτηδες ψηφίσματος ἡ Ὀλυμπιάς ἐπανορθοῖ τὴν δημοκρατίαν, ἐπαναλαμβάνονται πάλιν αἱ πρότερον στάσεις, καὶ σφαγαί, καὶ ἀρπαγαί, καὶ ἐρίδες.

Ἐντεκμαιρόμεθα λοιπόν ὅτι τὸ μὲν φρόνημα τοῦ ἀριστοκρατικοῦ κόμματος, ἦτοι τὸ σύστημα τοῦ ἐθνικοῦ κερματισμοῦ ἔρρεπε πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἀναρχίαν καὶ τὴν ἐμφύλιον διχόνοιαν, ἐπιταχύνον οὕτω τῆς Ἑλλάδος τὸν ἀθεράπευτον ὄλεθρον· τὸ δὲ φρόνημα τῶν ἐπιθυμούντων μίαν καὶ μόνην πολιτείαν, ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἔμωσ καὶ συγκεραστικὴν προστασίαν τῶν Μακεδόνων τεθειμένην, ἐπρέσβιου σωτηρίου ἀρχῆς, καὶ ἐβασίζετο ἐπὶ λόγων ἀνωτέρων ἐθνισμοῦ καὶ ἀναπτύξεως.

Η΄.

ἀγαθὴ συμμάχια.

Ἀλλὰ περισσότερον εἶτι σαφηνίζει τὴν φύσιν τῆς μακεδονικῆς ἀποστολῆς ἢ τῶν ἐπομένων συμβεβηκότων ἐπιθεώρησις. Διακρίνεται προφανέστερον ἢ ἐθνοσωτήριος κλήσις τῶν Μακεδόνων

ὅτε ξένη καὶ ἀλλόφυλος δύναμις ἔρχεται ἵνα λάβῃ μέρος εἰς τὰ Ἑλληνικά.

Οἱ νικηταὶ τῆς Καρχηδόνος, πρόσωπα ἄρτιφανῆ ἐπὶ τὸ μέγα θέατρον ὅπου συζητοῦνται τὰ ζητήματα τῆς ἀνθρωπότητος, προσέρχονται μὲν, κατ' ἀρχάς, ὡς φίλοι, καὶ συμβιβασταὶ, καὶ διαίτηται, καὶ προστάται τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτονομίας· μετέπειτα δὲ ρίπτοντες χαμαὶ τῆς φιλοδεσποτείας τὸ προσωπεῖον, καὶ βαρβαρικῶς τὸν πατριωτισμὸν καταδιώκοντες, κηρύττονται κατακτηταὶ, καὶ δολοφονοῦσι τὴν ἐλευθερίαν. Ἴλλθον, ὑπὸ τὴν τήβενναν τῆς δικαιοσύνης ὑποκρύπτοντες τὸ σιδηροῦν σκῆπτρον τοῦ δεσποτισμοῦ.

Τότε αἱ δύο κύριαὶ τῆς Ἑλλάδος φυλαὶ ἡ Ἴωνική καὶ ἡ Δωρικὴ τίθενται ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δύο ἀλληλομαχοῦντων κομμάτων, ἀντιπροσωπεύουσαι ἡ μὲν πρώτη τὸ ὁμοιόμορφον καὶ καθολικὸν τοῦ πολιτεύματος, ἡ δὲ δευτέρα, τὴν μὴ μεταβολὴν τῶν παρόντων.

Καὶ οἱ μὲν Αἰτωλοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι τὴν Μακεδονίαν ἀνέκαθεν ἀντιπολιτευόμενοι, καὶ φύσει ἀριστοκρατικοὶ, συμμαχοῦσι μετὰ τῶν Ῥωμαίων· οἱ δὲ Ἀχαιοὶ, τὸ πλεῖστον ἀνήκοντες εἰς τὴν Ἴωνικὴν φυλὴν, ἐνοῦνται μετὰ τῶν Μακεδόνων. Ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ, ἡ προδοσία τοῦ ξένου διαδηλοῦται. Δὲν ἤργησαν οἱ σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων νὰ γνωρίσωσι τί σημαίνει προστασία δυνατοῦ, καὶ νὰ στενάξωσιν ἐκ βάθους ψυχῆς ὅτι ἰδιοχείρως ἐζημίωσαν τὰ ἴδια αὐτῶν συμφέροντα, καὶ ἐδέσμευσαν τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν. — Οἱ πρέσβεις τῶν Αἰτωλῶν, φοβούμενοι μὴ καὶ ἡ πολιτεία των πάθῃ ὅ,τι καὶ ἡ τῆς Ἰρακλείας ἔπαθεν ὑπὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ ξένου, παρουσιάζονται εἰς τὸν σύμμαχον καὶ προστάτην Λούκιον, καταλέγοντες τὰς ὑπηρεσίας ὅσας προσήνεγκον αὐτῷ πρὸς κατάθλιψιν τῶν κοινῶν ἐχθρῶν, καὶ ἱκετεύοντες καὶ ἐξαιτούμενοι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συνθηκῶν. — « Ἄφες, ἄφες τὰς παρακαίρους ταύτας ἀπολογίας σου » ἐκφωνεῖ ὁ Λούκιος πρὸς τὸν Ἀρχίδαμον πρέσβυν. « Αἱ ὑπηρεσίαι σας ἤδη παντελῶς διατελοῦσιν ἀνωφελεῖς πρὸς ἐμέ. Ἐώρα ἄλλο τι δὲν μένει πρὸς σωτηρίαν τῆς ἐλευθερίας σας πλὴν εἰμὴ ν' ἀφεθῆτε χωρὶς οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως εἰς τὴν καλὴν

πίστιν τῶν Ῥωμαίων ! — « Εἰς τὴν καλὴν σας πίστιν ! ὁ Φαινέας ἀποκρίνεται, τοιοῦτος ὅρος εἶναι ἀπαράδεκτος, ἀντίκειται εἰς τὰ ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων. — Τότε ὁ Λούκιος, ὑψῶν τὴν φωνὴν ὅπως αἰσθητοτέραν κάμῃ εἰς τοὺς Αἰτωλοὺς τὴν ὑποδουλείαν, « θαυμασιῶς ἐκφωνεῖ· μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὦ Γραικύλλοι, θαυμασιῶς σὰς ἀρμολογεῖ ἵνα ποιῆτε ἐνώπιον ἐμοῦ μνείαν καὶ ἐπίδειξιν τῶν ἐθίμων σας· ἄραγε ἐσυλλογίσθητε ὅτι ἔχω ἐξουσίαν καὶ δύναμιν ὑψηλὴν, ἵνα σὰς φορτώσω ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπὸ ἀλύσεις, ἢ νὰ σὰς ἐξορίσω ; » — Ἐκόντες ἄκοντες οἱ ταλαίπωροι πρέσβεις ἐργουσι νὰ παραδεχθῶσι τὸν ὅρον τῆς Ῥωμαϊκῆς πίστεως. Ἀλλὰ κατὰ τὴν σκέψιν τοῦ νουνεχοῦς Πολυβίου, τοῦτο ποιοῦντες οἱ Αἰτωλοὶ, δὲν ἐσυλλογίσθησαν τί σημαίνει εἰς τὸ λεξικὸν τῆς πολιτικῆς Ἐγαθὴ πίστις· διότι τὸ νὰ καθυποβληθῶσιν εἰς τὴν πίσιν τῶν Ῥωμαίων ἦτο τὸ αὐτὸ ὡσανεὶ αὐτοπαρεδίδοντο δέσμιοι εἰς τὰς ἀλύσεις. — Οὕτως οἱ ἐπὶ τιμιότητι περιβόητοι Ῥωμαῖοι ἐπολιτεύθησαν τοὺς ἐπὶ κακῇ πίστει κατηγορουμένους Ἕλληνας, ἀν καὶ εἰς Ῥώμην ὑπῆρχε βωμὸς, ἱερὸς εἰς τὴν θεὰν Ἐγαθὴν πίστιν !

Καὶ ὅμως, κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν, αὕτη ἡ προδοτικὴ τῆς Ῥώμης διαγωγὴ, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα μέλλουσι νὰ διατηρήσωσιν ἐν Ἑλλάδι τὴν ξενοκρατίαν ἐπὶ τόσας καὶ τόσας ἑκατονταετηρίδας, συντελεῖ θαυμασιῶς εἰς τὴν ποθητὴν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος σύμπληξιν. Φαίνεται ὅτι τὰ δεινὰ τῆς Ἑλλάδος ἀλληλοχουθῶνται ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῆς, καὶ ὅτι πᾶν ἕκαστον δάκρυ μεταβάλλεται δῆθεν πρὸς τοὺς ἀπογόνους εἰς δῶρημα. — Τίς δὲν ἀναγινώσκει μετὰ γλυκυθυμίας τὴν περιγραφὴν τῶν καταπληκτικῶν ἀγώνων καὶ προσπαθειῶν δι' ὧν ὁ Ἑλληνισμὸς, ἀπελευθερούμενος τότε τῶν ἀρχικῶν δεσμῶν, καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπιβουλεύμενος, μάχεται ὑπὲρ πατρίδος ὑπὸ τὴν ἱερὰν σημαίαν τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας ; Τίς, κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην τῆς ἐνεργείας τοῦ στιγμῆν, δὲν τὸν παρατηρεῖ μετὰ θαυμασμοῦ διαπλάττοντα, παρασκευάζοντα, καὶ μορφοποιούντα τὰ στοιχεῖα τοῦ συγκροτηθησομένου Πανελληνίου, τροπολογούντα πᾶν καθεστῶς τακτοποιούντα τὰ παρόντα, καὶ πρὸς δημιουργίαν μεγάλης

πολιτείας μὴ φειδόμενον μηδὲ παραδόσεων, μηδὲ θρησκευτικῶν δοξασίων, μηδὲ κατεπειγάντων συμφερόντων; — Βεβαίως ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε ἐπεφάνη τοσοῦτον σύμφωνος πρὸς τὸ δημιουργὸν πνευμά της, καὶ συνωδὸς εἰς τὰς ῥοπὰς της, τοσοῦτον ὑψηλὴ πολιτικῶς τε καὶ φιλοσοφικῶς, ὅσον κατὰ τὴν στιγμὴν ὅτε, ὑπὸ τὸ ἄχος τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀπειλῶν, τὰ σχέδια τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὰ ἄνευρα τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Φωκίωνος προχοιροῦσιν ἐπὶ ἐντελεστέραν πραγματοποίησιν.

Ἡ νίκη τοῦ Μουμμίου ἐπιπίπτει ἀκριβῶς καθ' ὃν καιρὸν οἱ σύμμαχοι πανηγυρίζουσι φαιδρῶς τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἐνότητα, ὑπὸ τοὺς οἰωνοὺς τοῦ ΟΜΑΡΙΟΥ Διός, ἥγουν τῆς ὑπερτάτης ἐκείνης Πανελληνικῆς Θεότητος, ἐν ὀνόματι τῆς ὁποίας πάντα γενικῶς τὰ ἔθνικα στοιχεῖα συνδέονται καὶ συμπηγνύονται πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς φιλοσόφου Ἑλληνικῆς μονάδος. Ἡ σωτηρία τοῦ μέρους ἐν τῇ σωτηρίᾳ τοῦ ὅλου ἐγένετο, κατὰ τοῦτο τὸ σύστημα, γνώμη παροικιακῆ. Παύει ἡ μερικὴ τοῦδε τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐκείνου προστασία· παύει ἡ ἀποκλειστικὴ ὑπὲρ ταύτης ἡ ἐκείνης τῆς χώρας εὐδαιμοσύνη τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ εὐνοια τῆς Ἰῆρας, ἡ φιλοφροσύνη τοῦ Ἀπόλλωνος· ἡ δὲ φωνὴ τῶν μαντείων ὑποκύπτει εἰς τὴν συνήθη τύχην τῶν δυσιδαιμονιῶν· ἐξασθενεῖται, ἡ κατασιγάσεται. Ἰῆδη εἰς μόνος Θεὸς ὑπερασπίζεται τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων, τὸ πρότιστον τοῦτο ἀγαθόν, εἰς καὶ μόνος ἀντιλαμβάνεται τῆς λατρείας των, ὁ Πατήρ καὶ Κύριος τῶν ἀπάντων, ὁ Θεὸς τῆς ἐνώσεως, ὁ Ομάριος Ζεὺς ἢ τὰ ἴσα νέμων. Αἱ μοναρχικαὶ παραδόσεις, αἱ πολυθεϊκαὶ ζηλοτυπίαὶ εὐρίσκονται διόλου παραλελυμένα. Μονάρχαι ἀποτίθενται τὰς τυραννίδας, καὶ μεταλαμβάνουσι τῆς ἔθνικῆς συμπολιτείας. Στρατηγοὶ καὶ ἀρχηγοὶ ἰδιωτεύουσιν, ὅπως γίνωσι κοινῶν τῆς Δημοκρατίας. Τυιαύτην, ἐνὶ λόγῳ, καὶ τηλικαύτην προκοπὴν καὶ συντέλειαν ἔχει τὸ ἔθνος κατὰ τοῦτο τὸ στάδιον τῆς πολιτικῆς ἀναπτύξεως, καὶ θρησκευτικῆς μεταβολῆς, ὥστε καὶ νόμους τοὺς αὐτοὺς παραδέχονται οἱ λαοὶ, καὶ σταθμῶς, καὶ μέτρα καὶ νομίσματα, πρὸς δε τοῖσι καὶ ἄρχοντας, καὶ δικαστῶς, καὶ βουλευτῶς,

τοὺς αὐτοὺς. Δυσκόλως ἤθελεν εὑρει τις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ νέῃ ἱστορίᾳ σύστημα ἰσονομίας, καὶ ἰσηγορίας, καὶ παρῆρησίας εἰλικρινέστερον καὶ τελειώτερον καὶ δημοκρατικώτερον. — Ἦτο σχεδὸν πεπληρωμένῃ ἡ πρὸς τὴν ἰσονομίαν ἐνδόμυχος βροπή ἡ περιπόθητος κατ' εὐχὴν πολιτεία τῶν φιλοσόφων ἦτον συγκεκροτημένη· δὲν ἔλλειπεν ἤδη πλὴν τοῦ Θεοῦ ἡ εὐλογία· οἱ μεταγενέστεροι δὲν εἶχαν πάρεξ νὰ παραλάβωσι τὸν αἰώνιον τύπον, τὸν ἀμίμητον ὑπογραμμὸν, καὶ νὰ τὸν μιμηθῶσιν·

« Ἄργεῖος, ἡ Ἐπιθαλός· οὐ γὰρ εὐχομαι

Μιάς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς ».

Μεγάλη καὶ περιφανεστάτη, καὶ μάλα σημαντικὴ τοῦ ἑλληνισμοῦ σελίς, μέλλουσα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπογραμμὸς ἐθνικῆς συμπολιτείας, ὅτε σημάνη ἡ ὥρα τῆς ἀποκαταστάσεως!

Ἀπὸ τοῦ νῦν, τὸ ἔθνος δὲν ὀργᾷ πλέον ἀνεξετάστως πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἰδεῶν· ἔγνω ἑαυτὸ, καὶ ἀνακάμπτει πρὸς ἑαυτὸ μετὰ πλήρους συνειδήσεως. Ἀληθῶς μὲν ἡ καλλιτεχνία μέλλει νὰ παρακμάσῃ, νὰ γηράσωσιν οἱ προγονικοὶ Θεσμοί· ναὶ μὲν παύονται οἱ ἀγῶνες καὶ τὰ θεάτρα, καὶ κατ' ὀλίγον ἐκλείπει πᾶσα ὄλική καὶ σωματικὴ καλλονή. Ἄλλ' ἀντὶ τῶν μύθων, ἀντὶ τῶν ποιητικῶν κοσμημάτων, ἀντὶ τῆς ἐξωτερικῆς γυλῆς ἐγείρεται νῦν ἡ βασιλεία τῆς ἀληθείας, τὸ κράτος τῆς συνειδήσεως. Ὁ προορισμὸς, ὡς περ ποταμὸς ἀποχετευόμενος, μεταβαίνει εἰς ἄλλο στάδιον· ἐν τῇ θέσει τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἐγωϊσμοῦ, τοῦ δεσμεύσαντος τοῦ πνεύματος τὰ πτερυγίσματα, ἀντικαθίσταται ἡ ἀγάπη τοῦ ἔθνους. Ἀήγει μὲν ἡ σωματικὴ τῆς Ἑλλάδος ἀκμὴ, πλὴν προοιμιάζεται βαθμηδὸν ἡ πνευματικὴ παλιγγενεσία.

Ἡ Ἀχαικὴ λοιπὸν συμμαχία, κατὰ τὸ Μακεδονικὸν σχέδιον, συμβάλλουσα μεγάλως εἰς τὴν τῶν ἐθνικῶν στοιχείων συγχώνευσιν, ἐπιταχύνει τὴν ὥραν τῆς προσδοκωμένης Καθολικῆς Ἀναπλάσεως.

Θ'.

Ῥωμαϊκὴ διρωτικαίσι.

Ἐνθὺ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐτελειοῦτο ἡ τῶν ποιητικῶν δοξασίων

σύγκρασις, διδασκομένης ἔτι ἐν Ἀθήναις τῆς κοσμοπολιτικῆς τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας, ἢ τῆς Πανελληνικῆς ἀναμορφώσεως δύναμις ἀπεξήντηλει τὴν κοσμικὴν καὶ ἐξωτερικὴν τῆς Ἑλλάδος ζωὴν. Ὁ πολιτικὸς δαίμων αὐτῆς ἤδη ἐτοιμάζεται ν' ἀποσυρθῆ τῆς σκηνῆς. — Ἄς προσέλθωσιν ἄλλαι γενεαὶ νὰ καθέξωσι τὴν θέσιν του. Εἰς τὸν κοσμικὸν περίβολον οὗτος δὲν ἔχει πλέον τίποτε μεγαλύτερον νὰ δημιουργήσῃ. Ἰπεράνω αὐτοῦ μόνος ὁ Θεὸς φιλοσοφεῖ.

Ἰδὼν, κατὰ τοὺς Ἡρωϊκοὺς πολέμους τῶν πρώτων αἰώνων, κατέλυσεν ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ τὰ ὕστερα ἔχνη τῆς Ἀσιατικῆς μοναρχίας καὶ ἱεροκρατίας, σφραγίσας μὲ τὸ αἷμα τοῦ Κόδρου τὰς δημοτικὰς κατακτήσεις του. Ἰδὼν, εἰς τοὺς ἀρχαίκοις θεσμοὺς ἀπετάχθη τῇ ἀριστοκρατίᾳ, καὶ οἰκλήποτε ἄλλη κοινωνικὴ ἀνισότητι. Ἰδὼν προσέτριψε μῶμον εἰς τὸ ψευδὲς τῆς πολυτείας σέβασμα, θεατρίσας διὰ τοῦ δράματος τὰ ἐλαττώματα θεῶν τε καὶ ἡρώων, καὶ καταδείξας τὴν ἀνικανότητα τῆς ὑπερθέου ἐκείνης λεγομένης Ἀνάγκης ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην δραστηριότητα. Ἰώρα προθύμως ἀποτίθεται τὸ στέμμα τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, καὶ ἀπεκδυόμενος τῶν πολυτελῶν κοσμημάτων του προεξασκεῖται εἰς τὴν νοερὰν ἐποψίν τῶν μελλόντων. Δι' αὐτὸν ὁ κόσμος ἄλλα θέλγητρα δὲν ἔχει. Ἰώρα, μόνος ὁ πέπλος τῆς ὑπερανθρώπου Ἀγάπης ἐπαξίως δύναται νὰ περιζώσῃ τὴν γυμνότητά του.

Τοῦ ἀνακαινισμοῦ, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, τῆς ἀφιερώσεως ταύτης ὄργανον μέλλει νὰ γίνῃ ἡ Ῥωμαϊκὴ δορυκτησία. Ὁ Μακεδὼν, συνεργήσας πρὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὴν διάχυσιν, ἐσεβάσθη, ἐντὸς τῶν μοναρχικῶν ὀρίων, τὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἄλλ' ἡ ἀνεξαρτησία πρέπει νὰ παύσῃ ἀνάγκη νὰ διακοπῆ ἢ πρὸς τὴν ἰδίαν ἐθνικότητα τῶν Ἑλλήνων ῥοπή· ν' ἀπολεσθῆ, τοῦλάχιστον ἕως οὗ πληρωθῶσι τὰ θεῖα θεσπίσματα, ἐκείνη ἡ ἐθνικὴ ἀτομικότης, ἣτις ἐμποδίζει τὰς ἠθικὰς καὶ διανοητικὰς δυνάμεις τοῦ γένους, ὥστε νὰ συγκεντρωθῶσιν ὀλοτελῶς τε καὶ ἀμετακινήτως ἐν τῇ τελουμένῃ πνευματικῇ μεταποιήσει. Λαοὺς οὗτος καταγίνεται

διώκων αὐτονομίας ὄνειρα, δὲν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πρὸς τὴν περαιτέρω καθολίκευσιν ἱερὰν αὐτοῦ κλήσιν, οὐδὲ ἀπόστολος νὰ διορισθῇ τῆς ἐλπίζομένης καὶ προσεγγιζούσης τοῦ πνεύματος ἐκλάμψεως. Πρὶν ἢ πολιτογραφηθῇ τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν πρὶν ἢ κτήσῃ τὰ ἀπαράγραπτα τῆς Ἀθανασίας δικαιώματα, ὑφείλει ν' ἀποβάλῃ πᾶσαν ἐφημέρου καὶ ἐπιγείου δόξης ἀξίωσιν.

Λοιπὸν ἡ Ῥωμαϊκὴ κατάκτησις ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον τηλικαύτης ἀναγκαίας καταπίεσεως. Πρὸς τοῦτο μόνον ἐπὶ τοῦ νῦν ἀνωθεν ἐπιτεταγμένη, ἡ Νύμφη πράττει, τρόπον τινα, καθήκον θεραπεινῆς, ἥτις ἀπογυμνοὶ καὶ ἀπεκδύει τὴν βραδέως εἰσπορευομένην ἐν τῷ ναῶ, τὴν ἱερωμένην δέσποιναν καὶ νύμφην ἐκ τῶν κοσμικῶν αὐτῆς ἐμπορημάτων.

Γ'.

Ἐμμοις ἀποστολῇ Ῥωμαίων πρὸς τὴν καθολίκευσιν.

Τοιοῦτος, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὑπάρχει, ὡς πρὸς τὴν Χριστιανικὴν ἀνάπλασιν καὶ ὡς πρὸς τὸν καινὸν Ἑλληνισμόν, ὁ προοιμιώδης ἰσοριονομικὸς χαρακτήρ τῆς Ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως.

Αἱ ὑπὲρ αὐτονομίας τελευταῖαι προσπάθειαι ματαιοῦνται εἰς ὄρχομενοὺς, καὶ εἰς Χαιρώνειαν.

Ὁ Σόλας, ὁ πρῶτος οὗτος θηριώδης Ἀτίλας τῆς Ἑλλάδος, καταπίπτει μὲ ὄλην τὴν ἀντιζηλίαν τοῦ ἐφαμίλλου, τὴν βίαν τοῦ δορυκτῆτορος καὶ τὴν ἐμότητα τοῦ ἀμαθοῦς. Ὁ τόπος παραδίδεται ἀνιλεῶς ἐν πυρὶ καὶ στόματι μαχαίρας· τὰ ὕστερα τῆς ἀνεξαρτησίας λείψανα διασπείρονται, διασκορπίζονται. Ἀνατρέπονται πόλεις καὶ κώμαι· ἐπαρχίαι κατερημώνται· πυρπολοῦνται ναοί, καὶ ἱερὰ ἔλση· λεηλατοῦνται μαντεῖα, βιβλιοθήκαι νεοσύστατοι γίνονται φλογῶν παρανάλωμα, σφάζονται κάτοικοι ἀμαχητί. Ὅτε δὲ τὰ πάντα ὑπέκυψαν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνατροπῆς, ἀνασκάπτονται καὶ αὐτοὶ οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν πρὸς ἐξόρυξιν τῶν τυμβίων σκευῶν.

Ἀὲν ὑπῆρξεν ὁ οἶκτος συγῆθης τῶν Ῥωμαίων ἀρετῆ. Εἰς τὴν κατα-

φθοράν τοῦ ἀρχαίου κόσμου κεκλημένοι, ὀφείλουσι νὰ κάμωσι τὴν Ἑλλάδα θέατρον ἐλευθέρου ἀφανισμοῦ. — Οἱ κάτοικοι γονυπετεῖς ἱκετεύουσιν εὐσπλαγχνίαν· ἐπικαλοῦνται τὰ κλέη τῶν πατέρων, τὸν πρὸς τὴν σοφίαν ἔρωτα, τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν πρὸς τὸν ἐξευγενισμόν. — «Σιγήσατε» λέγει μανιωδῶς ὁ Σύλας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, «εἶναι καιρὸς νὰ παύσωσιν αἱ ἀλαζονεῖαι περὶ τὰ πατρῶα σας ἀριστουργήματα· δόξα τοῦ παρελθόντος χρόνου δὲν ἰσχύει νὰ με ἐξιλεώσῃ! Ἄθλιοι, δὲν βλέπετε τί σὰς περιμένει, ἀλλ' ὀλοφύρεσθε περὶ τῆς κατεδαφίσεως τῶν ὑμετέρων ἱερῶν Τειχῶν καὶ τῆς πυρκαϊᾶς τῶν βιβλίων!»

Αὕτη ἡ φωνὴ τοῦ Ῥωμαίου ἀντιβοᾷ ἐξ Ἀθηνῶν ἐφ' ὅλης Ἑλλάδος, καθάπερ ἦχος ὑστέραι· σάλπιγγος ἀποκαλύψεως.

Τὰ ἱερά ἐκεῖνα Τείχη ἦσαν τὸ ἔσχατον τῆς αὐτονομίας προπύργιον, ὁ τελευταῖος προμαχὼν τῶν κοσμικῶν ἐλπίδων. Περσόντων τούτων, ἐμελλόν σωρηδὸν νὰ πέσωσιν, ἐν πρὸς ἐν, ὅλα τῆς ἀρχαιότητος τὰ ὀχυρώματα. — Αἱ Ἀθηναὶ ἦσαν ἀκρόπολις πολυθείας· τῆς δὲ πολυθείας ὁ προορισμὸς ἐτελείωσε.

Περὶ τὰ μέσα νυκτός, προηγούμενος ὑπὸ λαμπάδων ἐπικηδεῖων, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς πολυαριθμοῦ στρατοῦ, ὁ Σύλας ποιεῖ τὴν εἰσοδὸν εἰς Ἀθήνας. Τὸ αἷμα ἐρυθραίνει τὰς ὁδοὺς ἀπὸ Κεραμεικοῦ μέχρι Διπλοῦ, καὶ, ἐκρῆς ἐκτὸς τῶν πυλῶν, φθάνει, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἱστορικῶν, μέχρι προαστείων.

— Ἡ ἀρχαιότης ὑποχωρεῖ ὑπὸ τὰ κρούσματα τῶν ἐμπροσθοφυλάκων τοῦ νέου κόσμου· τῆς πολυθείας ἡ ἀκρόπολις παραδίδεται, ἡ εἰδωλολατρεία δὲν δύναται νὰ ἐπιζήσῃ.

Ὁ Σύλας, καὶ Μωάμεθ ὁ Β'. σημειοῦσι δύο κρίσιμους ἐποχὰς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ εἰς τὴν καθολικὴν ὡσαύτως. Μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κωνσταντινουπόλεως ὑπάρχουσιν ἀναντιρρήτοι σχέσεις καὶ ἀναλογίαι. Ἀμφότεροι οἱ δορυκόιρανα ἐπιπίπτουσι καθ' ὠρισμένας στιγμὰς, πρὸδρομοὶ νέας τύχης, ὄργανα καθαρισμοῦ καὶ μετασχηματίσεως· ὄθεν, καὶ τοὶ δαίμονες ὀλεθῆρες, κατὰ θείαν ἐπιταγὴν, τραυματίζουσι μὲν τὸ σῶμα τῆς Ἑλλάδος, εὐλαβοῦνται δὲ ἀμφότεροι τὴν ψυχὴν αὐτῆς.

ΙΑ.

Ἡ ἰσωνομία σώζεται ἐν τῷ δημοτικῷ πνεύματι.

Τῆς ψυχῆς δὲ ταύτης ἀπαραβίαστον καταφύγιον ὑπὸ τὴν πολιτικὴν ἐποψίν ἐχρημάτισεν ἡ δημοτικὴ τοῦ λαοῦ ἐλευθερία· τοῦτέστιν ὁ ὑποδεέστερος ἐκεῖνος ἐγγώριος διοργανισμὸς, δυνάμει τοῦ ὁποῖου, τὸ ἔθνος (καὶ τοὶ τῆς κυριαρχίας στερηθέν), αὐτεδιοικῆθη πάντοτε καὶ ἀδιαλείπτως ὑπὸ τὴν δουλείαν διὰ τῶν ἐπαρχιακῶν ἀρχαιρεσιῶν, διατηρῆσαν ἐν ταύταις τὴν ἀρχαίγονον πρὸς τὴν ἰσωνομίαν ῥοπήν, καὶ διαφυλάξαν τὰ ἔθιμα καὶ τὰς πατρῴας παραδόσεις του.

Τὸ δημοτικὸν τοῦτο πνεῦμα, ἀπόρροια μὲν τῆς ἐμφύτου καὶ ἐνζήκτου ἰσωνομίας, κύριον δὲ σημεῖον τοῦ δεδουλωμένου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐξέφυγεν ἀείποτε τῶν κατακτητῶν τὰς ἐπιβουλάς, διαμείναν, ὄντως ὡς πνεῦμα, πρὸς αὐτοὺς ἀφανὲς καὶ ἀόρατον. Τοῦτο δὲ τρανῶς μαρτυροῦσι τὰ χρονικὰ τῶν διαδοχικῶν ἀλώσεων. Οὐδὲν ἄλλο γένος ἐν τῇ καθόλου ἱστορίᾳ ὑπέφερε τὴν πολυχρόνιον δουλείαν καὶ τὰς ἀπείρους τοῦ Ἑλληνικοῦ συμφοράς. Οὐδεμία γῆ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας ὑπέστη μεταστάσεις καὶ εἰσβολάς, ὅσας τε καὶ οἷας ἡ Ἑλλάς. Ἀλλ' ἐνῶ ἔθνη κραταιὰ καὶ μεγάλα ἐξηλείφθησαν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἐνῶ ἐξέκλινον αὐτοκρατορίαι καὶ δημοκρατίαι, καὶ ἐξέλιπον ὀλόκληροὶ λαοί, ὅμως ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπιζήσας ἐν τῷ δημοτικῷ πνεύματι, διεσώθη πανθαυμάστως ὁ αὐτός, καὶ διεφυλάχθη μέχρι τῆς σήμερον ἀναλλοίωτος.

Τοῦτο δὲ συμβαίνει, διότι τὸ ὀλοσχερὲς καὶ ἀνεπτυγμένον πνεῦμα τῆς αὐτονομίας, ἢ, ἄλλως, ἡ πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν ῥοπή ὑπακούει εἰς τὴν φορὰν τῶν συμβεβηκότων, εἰς τὰς συνεχεῖς ἐναλλαγὰς, εἰς τὰς νίκας ἢ ἥττας τῶν ἀλληλομαχοῦντων κομμάτων· ὅθεν ἔθνη πολλάκις συναποθνήσκουσι μετὰ τῆς αὐτονομίας τῶν· τὸ δὲ δημοτικὸν πνεῦμα, καθὸ φύσεως λεπτοτέρας, καθὸ οὐσία τῆς ἰσωνομίας καὶ ἀπαύγασμα θεότητος ταύτιζεται μὲ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν πνοήν τοῦ λαοῦ. Εἶναι σὰρξ, οὕτως εἰπεῖν, καὶ αἷμα τοῦ γένους· αἷμα κυκλοφοροῦν εἰς πάσας τὰς φλέβας αὐτοῦ, οὐδετεροῦν τὰ εἰσερχόμενα μιάσματα, καὶ ἐκτελοῦν τὰς λειτουρ-

γίας του, καθεύδοντας ἔτι τοῦ σώματος. Τὴ ἀκατάβλητον καὶ ὀλεσιτύραννον τοῦτο στοιχεῖον δόξης καὶ ἀθανασίας εἶναι ἐκείνο τὸ ὁποῖον, ἀείποτε ἀνακινιζόμενον καὶ ἀνηθεῦν, ὑπέσκαψεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς ξινοκρατίας, ὡσπερ ῥανὶς ὕδατος αἰωνίως πίπτουσα ἐπὶ λίθου διατιτράινει τέλος αὐτὸν, καὶ τὸ ὁποῖον ἢ ἀπεσκοράκισε πᾶν ἀλλογενὲς στοιχεῖον ἐλθὼν εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτοῦ, ἢ ἀπερρόφησεν ἐπὶ τέλους καὶ ἰδιοποιήθη πᾶσαν τὴν ἐκείνου ζωτικὴν ἰκμάδα.

Δώρημα μοναδικὸν καὶ θαυμάσιον, τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὁποίου μάλλον τῆς ξηρᾶς θεωρίας, ἐξηγεῖ ἡ ἐφεξῆς ἱστορία! — Ὁ κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς χώρας εἰσέρχεται τροπαιοῦχος· ἀλλὰ, θαύματι τοῦτου τοῦ πνεύματος, δὲν εὐρίσκει οὐδαμῶθι τὸν κηταδιωκόμενον Ἑλληνισμόν. Μόνον εἰς τάφους ἡρημωμένους, εἰς ἐπαρχίας καὶ πόλεις ἀναστάτους, εἰς ὄρη ἄψυχα ἀντηχεῖ ὁ κρότος τῶν βημάτων τοῦ κατακτητοῦ. — Οἱ Ῥωμαῖοι λαμβάνουσι τὰ πλοῦτη καὶ τὸν καλλωπισμὸν τῆς Ἑλλάδος, οἱ Σταυροφόροι τῶν ναῶν τὰ σκεύη, οἱ ἑθνωμανοὶ τὰ σαθρὰ καὶ σεσηπότα ὑστερα λείψανα τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας· ὁ δ' Ἕλληνας διατηρεῖ μετὰ θρησκευτικοῦ ζήλου εἰς ἑαυτὸν τὸ παραδόσιμον πνεῦμα τῆς ἐθνοσωτηρίας του. — Αἱ δορυκνηταὶ καθαρῖζουσι τὴν Ἑλλάδα, καθὼς ὁ στρόβιλος καθαρῖζει τὴν γῆν ἀπὸ μολυσμοῦ, καὶ τὸν Οὐρανὸν ἀπὸ νέφου.

IB'.

Χριστιανισμός.

Ἐν τούτοις ἡ ἀγέρωχος δημοκρατία τῆς Ῥώμης καθημέραν ἐτήκετο κατατρωγομένη ὑπὸ τοῦ σκώληκος τῆς ἐσωτερικῆς διχονοίας καὶ τῆς τῶν ἠθῶν διαφθορᾶς. Ἀπλοῦς ἐκτελεστῆς τῶν θείων ψηφισμάτων, στρατιώτης ἐπιτετραμμένος ν' ἀνοίξῃ καὶ ἐξομαλύνῃ τὴν ὁδὸν, ὅθεν ἡ περαιτέρω πρόοδος μέλλει νὰ διαπορευθῇ τοῦτο μόνον προτιθεμένη, κατὰ τὸ παρὲν, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἡ Ῥώμη τέλος πάντων, ἐκπληρώσασα τὸ ἔργον της, ὀφείλει καὶ αὐτὴ νὰ υποχωρήσῃ εἰς τὸν νόμον τῆς παρακμῆς, μεταβαίνουσα ἀπὸ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος πρὸς τὸ μονάρχικόν μετ' αὐτὴν ἐκεί-

νην εύκολίαν και άδιαφορίαν, μεθ' ης στρατός σκευαγωγεί τά έπιπλα άφ'ένός εις άλλον στρατώνα.

Η βασιλευομένη Ρώμη εξακολουθεί την ιδίαν ώς προς την Ελλάδα πολιτικήν, οίαν και η δημοκρατία διετήρησε. Σεβάζεται δηλ. τας έγχωρίους δημοτικάς ελευθερίας, επιφυλατομένη μόνον την πολιτικήν εις έαυτήν.

Άλλ' ενώ ο εμπρηστής τής Ρώμης και φίλος τής Ελλάδος Νέρων σφαινοῦται νικητής εις τὰ Πύθεια, ο δὲ Νέρουας και ο Άδριανός επισκευάζουσι τής καλλιτεχνίας τὰ άριστουργήματα, — εις τινα χώραν, απέχουσαν πολύ τής Ρώμης και τών Άθηνών, συμβαίνει σύμβαμα μέγα και φοβερώτατον.

Άγγέλλεται προσεχής εις Ιουδαίαν η θεία Ενσάρκωσις, τὸ πλήρωμα τής καθόλου Σοφίας, η τών προηγουμένων επισφράγισις και τελειοποιήσις.

Ένταῦθα, δηλ. εις Ιουδαίαν και πριν η επιχειρήση η Ελλάδα την καταστροφήν τής πολυθείας δια τών όπλων τής φιλοσοφίας, τής ιστορίας και τής ποιήσεως, η γνώσις του Ένός Θεού και Πατρός ητο δόγμα πατροπαράδοτον, και εκπαλαι άνακεκαλυμμένον.

Όμως, πιστεύοντες εις τὸν Ένα τοῦτον Θεόν, οί Έβραίοι θεώρουν ώς βεβήλους και άπίστους τοὺς άλλους λαοὺς, τοὺς μη λατρεύοντας ὁμοίως αὐτὸν, ὡσανεὶ ὁ Θεὸς οὗτος ηταν άποκλειστικῶς ιδιόκός των. Δηλον, ὅτι η θρησκεία των δὲν ηταν εξαγόμενον ανθρωπισμοῦ και πολιτισμοῦ, η προϊόν ιστορικῆς δοκιμασίας.

Και τῶνόντι ητο νόμος άόρατος, νόμος άνωθεν επιβεβλημένος, θρησκευτικῆ ανάγκη στηριζομένη ἐπὶ τής τυφλῆς τών πιστευόντων ὑποταγῆς. Οὐδεὶς λόγος, οὐδεμία έρευνα περὶ θείας αρχῆς και περὶ σχέσεων μεταξὺ Πλάστου και πλασμάτων ητο παρ' αὐτοῖς συγκεχωρημένη. Νέφος πυκνὸν εκάλυπτε τὸν δημιουργὸν ενώπιον τής δημιουργίας· φραγμὸς ανυπέρβλητος ηγειρετο μεταξὺ Αιτίας και Αποτελέσματος. Ὁ Δόγος, ὅστις μόνος συνάπτει και συναρμολογεὶ τὴν Αρχὴν μετὰ τοῦ Τέλους, ητον ἔτι ανεπίγνωστος. Εἴς τοῦ μὲν Θεοῦ Πατρός ὄντος άπείρου, τοῦ δὲ ανθρώπου ελαχίστου, προέκυπτεν ὅτι, σχετικῶς προς τὴν απόλυτον ιδέαν τής

Θεότητος, ἡ ἀνθρωπότης ἐμυθνεῖζοτο· μυθνεῖζομένη δὲ, ἐν ἑαυτῇ δὲν εἶχε καὶ δὲν συνησθάνετο τὴν παραμικρὰν λογικὴν ὑπαρξίν καὶ ἱστορικὴν ἀξίαν.

Ἀλλὰ τὸ δόγμα τοῦ ἀφηρημένου τούτου Πατρὸς τῶν ἀπάντων, τοῦ ἀναποκαλύπτου Θεοῦ, τοῦ χωρισμένου τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀσχέτου πρὸς τὴν ἱστορίαν, τὸ δόγμα τοῦτο, ὄσον καὶ ἂν ἦτο μέγα καὶ ὑψηλόν, παραβαλλόμενον πρὸς τὰς ἀτελεῖς τῆς ἀρχαιότητος πανθεικᾶς καὶ πολυθεικᾶς δοξασίας, πλὴν ἀπέβαιεν ἤδη ἀνεπαρκὲς καὶ ἀνάρμοστον εἰς τὴν παραχρῆμα κατάστασιν τῶν ἠθῶν καὶ πνευμάτων, ἐν τῷ μέσῳ τοιαύτης πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως, ἐν μέσῳ τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου κόσμου. Ἦτον ἤδη ἀλήθεια ὑψωμένη εἰς ἀξιόματος περιωπὴν, ὅτι ἡ καθόλου ἀνθρωπότης ὑπῆρχε· κατὰ τοσοῦτον δὲ βέβαιον ἐδοξάζετο, ὅτι ὑπῆρχεν ἀνθρωπότης καὶ ἐνήργει, καθ' ὅσον αὐτῇ ἐκείνῃ, συναισθανομένη τὴν ἀνάγκην ἐνὸς Νόμου, ὄχι ὑπεριστορικοῦ ἀλλ' ἱστορικοῦ, νόμου εὐταξίας καὶ ἐνότητος, ἐπεκαλεῖτο, ἐν ὀνόματι τῆς προόδου, τὴν φανέρωσιν τοῦ λόγου τῆς ὑπάρξεώς της, καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς πορείας της. — Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἠρώτα· Ἔως πότε πέπτρωται ὁ μὲν Θεὸς νὰ ᾔηται ἀποκεκαλυμμένος, ὁ δὲ Ἄνθρωπος ἀναποκαλύπτος;

Αἱ διανοητικαὶ κατακτήσεις, αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις καὶ αἱ λοιπαὶ νίκαι τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης· αὐτὸς δὲ, ἐξαιρέτως, ὁ τῆς ἰσότητος, ὑπὸ τῶν λαῶν εὐφημισθεὶς, προπαρασκευαστικὸς Θεσμὸς, πρὸς δὲν, καθ' ὑφήγησιν τῆς Ἑλλάδος, ῥέπουσι νῦν αἱ κοινωνίαι πᾶσαι, ὡς ὑπότινος ὠθούμεναι φυσικοῦ νόμου, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀνάπτυξις δὲν πρέπει τέλος νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ κηδεμονοῦντος Θεοῦ κύρος καὶ ἀγιασμὸν καὶ εὐλογίαν, δὲν πρέπει νὰ κηρυχθῇ καὶ υἱοθετηθῇ ὁ πολιτισμὸς παρ' αὐτοῦ; — Διότι, θεβαίως, χωρὶς τοῦ κύρους τούτου, ἡ πρᾶσδος δὲν ἔχει νόμιμον ὑπαρξίν, ἡ δὲ βελτίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἡ αὐτοῦ μορφοτύπωσις κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ καὶ Κτίστου τῆς ἀπείρου καθολικότητος μένει ἀπλῆ ἀτομικὴ γνώμη, δὲν εἶναι ἀλήθεια καθιερωμένη, δόγμα ἀναμφίλεκτον.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἰσονομία τί θέλει γίνει ἐάν θεία χῆρ δὲν ἔλθῃ ἐπὶ γῆς, ἵνα διευθετήσῃ καὶ παγιώσῃ καὶ ἐπεκτείνῃ αὐτήν;

Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐνσπρωθῇ Θεός· ἱερανάγκη τέλος νὰ καταβῇ Θεός, ἵνα συμμεθέξῃ τῶν ἀνθρωπίνων, αὐτοπροσώπως ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἱστορίας παρουσιαζόμενος καὶ ἐνιστάμενος ὡς ἱεροφάντης καθολικότητος, καὶ ὕψιστος Μύστης ἰσονομίας!

Τότε ἡ ἐκδοτικὴ, καθὼ κυρία τῆς Θεότητος ἰδιότητος, καὶ ἡ ἱστορία, καθὼ ἀπεκρύφασμα τῆς ἀνθρωπότητος, ταῦτιζόμενα εἰς ἓν μυστήριον, θέλουσι συνδημιουργήσῃ τὸ δόγμα τῆς καθόλου ἀληθείας, τὴν τελείαν σοφίαν, τὸν λόγον τῆς κοσμικῆς ἐνότητος, τὴν Ἀποκάλυψιν ἐνὶ λόγῳ τοῦ Παντός. — Τότε, φανερούμενου τοῦ ἠθικοῦ κέντρου, περὶ ὃ τὰ πάντα κινουῦνται καὶ στρέφονται, θέλει παυθῆ ἡ βασιλεία τῆς ἀτάκτου ποικιλίας, τῆς ἀνωμαλίας, τῆς συγχύσεως· αἱ δὲ ἀτομικότητες, αἷτια χωρισμοῦ καὶ διχονοίας, θέλουσι διασχεδασθῆ κατέναντι τῆς μιᾶς, μεγάλης καὶ ἀποκεκαλυμμένης ἐκείνης Θεανθρώπου Ἀτομικότητος. Τότε θέλει διαδηλωθῆ ἡ ἐνότης τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ Πλάστου, ἡ δὲ ἱστορία, τοῦτέστιν ἡ Ἐκκλησία τῶν λαῶν, εἰς τοὺς κόλπους τῆς τῷ εὐαγγέλιον τῆς ἀληθείας παραδεχθεῖσα, θέλει ἀνταυγάσει ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ λάμπει τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνέσπερον φῶς τῆς δόξης, τὴν λαμπρότητα τῆς λογικῆς Ἀναστάσεως.

Τοῦ φρικτοῦ λοιπὸν τούτου μυστηρίου τὸ τελεσιουργημα διακοινοῦτο μακρὰν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔδει μακρὰν νὰ διακοινωθῆ. . .

Ἰῶδη τὸ Ἑβραϊκὸν δόγμα τοῦ ἐνὸς Θεοῦ, Ἑλληνιστὶ μετεγλωττισμένον ἐπὶ Πτολεμαίων, ἐκυκλοφόρει πανταχοῦ, ὅπου ἔφθανον οἱ φθόγγοι τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς, δηλαδὴ καθ' ἅπασαν τὴν τότε γνωστὴν οἰκουμένην. Ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ ἐν τῷ κόσμῳ δι' Ἑλληνικῆς ὁδοῦ· ἡ προωρισμένη Νύμφη προσέρχεται δρομαίως εἰς προὔπαντησίν του, καὶ προσπίπτει εἰς τοὺς πόδας του.

— Ἀνοίγονται οἱ Οὐρανοί· Πνεῦμα Κυρίου μνησθεὶ τὴν ἔλευσιν τοῦ Νυμφίου τῆς Κ α θ ο λ ι κ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ι α ς ! . . .

Ἔθνη καὶ λαοὶ ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰ-

συναμίας, τῷ Ὑψίστῳ Οὐρανοφάντορι τῆς ὑπερανθρώπου τελειότητος!

Ἀλαλάξατε αὐτῷ πάντες οἱ λαοὶ !

ΙΓ΄.

Ἡ Ἑλλάς ἰός πρὸς τὸν Χριστιανισμόν.

Τέλος ἐπιφαίνεται ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν γῆν, ὁ Ἀληθινὸς Θεὸς, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς Ἀθανασίας, τὸ φῶς ἐκ φωτός, ὁ ἐλθεῖν εἰς τὸν κόσμον τοῦ φωτίσαι αὐτόν, — Ἡ Ἑλλάς τῶν φιλοσόφων, τοῦ μύθου, τῆς εἰκασίας ὁμολογεῖ, ἀνακηρύττει πρώτη τὴν αὐθεντίαν τῆς καθιερωμένης ἱστορίας.

Ἡ αὐθεντία τῆς ἱστορίας! Ὦν ἀπέραντον, καθολικὸν ὅσον αὐτὸς ὁ βίος τῆς ἀνθρωπότητος, ὅθεν ἐκπηγάζει γέννημα οὐράνιον τῆς Χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως, περιλαμπρὸς ἀποκάλυψις αὐτὴ καθ' ἑαυτήν. —

Τὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ αὐθεντίαν δὲν ἐγνώρισαν ἐν τῷ ἄμα τὰ ἔθνη· ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τάχει τὴν ἠσπάσατο.

Νέα δι' αὐτὸν ζωὴ· νέος αἰὼν· νέον στάδιον· ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ νεκρανάστασις.

Τέλος πάντων, θεῖα βουλήσει, τὸ χρυσοῦν ὄναρ τοῦ παρελθόντος τελειοποιημένον πραγματοποιεῖται.

Πνεῦμα Ἅγιον, πνεῦμα σοφίας λαλεῖ, καὶ διαιρεῖ τὸ χάρισμα. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀντηγεῖ εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς Ἑλληνικῆς καρδίας καὶ ἐγείρει γενικὸν, ἀπεριγραπτὸν ἐνθουσιασμόν.

Λοιπὸν αὐτὸς ὁ Θεὸς καθιεροῖ τὴν ἰσότητά καὶ διδάσκει τὴν οἰκουμενικὴν χειραφεσίαν! Πάντες ἴσοι, πάντες ἀδελφοί, πάντες ἀπελευθεροί!

Λοιπὸν εἰς μόνος ὁ δεσμὸς ἀγάπης, συμπολιτείας καὶ συνανθρωπεύσεως!

Λοιπὸν πάντα τὰ μέλη τῆς ἀνθρωπίνου οἰκογενεῆς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, συμμετοχὰ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, τοῦ αὐτοῦ τέλους!

Λοιπὸν ἐγώσις κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα!

Ἀλλὰ τοιαύτη τις ἦτο καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἡ εὐχή, ἂν καὶ ἡ σκοτία οὐκ ἔγνω αὐτήν.

Ἀμαθῆ τέκνα τοῦ λαοῦ κατασχύνουσιν ἔκτοτε σοφιστὰς περιβοήτους· ἀπλοϊκῷτατοι τῶν ἀγρῶν κάτοικοι, μεμυημένοι τὴν ἐπισημνὴν ταύτην τῆς καρδίας, ἀποστομίζουσι πολυμαθεῖς φιλοσόφους καὶ ῥήτορας.

Ἰῆτον ἡ βασιλεία τοῦ λαοῦ!

Ἢ ἐν Ἱερουσαλήμ ὑπὸ Ῥωμαϊκῆς ὑπηρεσίαν διατρέθοντες Ἕλληνες συβρέουσιν εἰς τὴν προσκύνησιν, ἀμιλλώμενοι ἀλλήλοις τίς νὰ δώσῃ πρὸς τὸν Σωτῆρα τρανώτερα δείγματα λατρείας καὶ ἀφοσιώσεως. Φίλιππος ὁ ἀπόστολος ἐνείσάγει τινὰς ἐξ αὐτῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου ποθοῦντας νὰ λάβωσι τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ προσωπικῶς. Ὁ Ἰησοῦς, ἐκ πρώτης προσβολῆς ἀναγνωρίζει τὴν φίλην καὶ πιστὴν γενεὰν εἰς ἐκεῖνα τὰ τέκνα· καὶ, ἴσως ἄνθρωπος μᾶλλον ἢ Θεὸς βουλόμενος αὐτοῖς νὰ φανῇ, χαιρετᾷ τὰ τέκνα τῆς καθολικευτικῆς Ἑλλάδος, κραυγάζων.

«Ἐλύθηεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου».

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐλυθηθείας ταύτης ὥρας ἀκριβῶς ἀρχεται τῆς Ἑλλάδος ἡ παλιγγενεσία· βίος κλήσεως ἱερᾶς καὶ εὐαγγελικῆς ἀποστολῆς! — Ὅ,τι γὰρ ὠνομάσθη παρακμῆ, ἡμεῖς παλιγγενεσίαν προσονομάζομεν.

Ἐὰν, πρὸς πλείονα μαρτυρίαν τῆς ἀμοιβαίας ταύτης μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ πρωτοῦ συνθήκης, ἦτο συγχωρημένον νὰ ἐρανισθῶμεν τεκμήρια ἐκ τῶν ἀποκρύφων Γραφῶν, ἠθέλομεν πρὸς τοῖς ἄλλοις μνημονεύσει τοῦ Ἑλληνος στρατιώτου τὸ περιστατικόν, ὅστις, κατὰ συγκυρίαν ἐν μέσῳ τῶν ἀδόντων τὸ ἱσκαννὰ ἐβραιοπαίδων παρευρισκόμενος, ἀπεκδυθεὶς τὸν ἑαυτοῦ χιτῶνα καὶ στρώσας ἐν τῇ γῇ, ὅθεν ἐμελλεν ὁ Ἰησοῦς νὰ διαπορευθῇ, ἐφώνησεν ὑψηλοτέρᾳ τῇ φωνῇ «Ἐυλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου». — Ἀλλὰ τ' ἀκανόνιστα παραλείπομεν.

Εἰς τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου πατεῖ τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος, καὶ ἡ γῆ πᾶσα τῆς παραδοσίμου ἰσότητος συνταράσσεται. Οἱ ἔχκα-

τοικοῦντες Ἑβραῖοι τὸν βλασφημοῦσι, τὸν καθυβρίζουσι, τὸν διώκουσι, τὸν καλοῦσι πλάνον καὶ ἀγύρτην, τὸν ἐξορίζουσιν ὡς αἰρετικόν. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων,

« Πολλοὶ ἀκούοντες αὐτὸν, πιστεύουσι καὶ βαπτίζονται ».

Ταῦτά συμβαίνουσιν ἐν Ἐφέσῳ, Θεσσαλονίκῃ, καὶ Ἀντιοχείᾳ.

Αἱ γυναῖκες, κατ' ἐξοχὴν, αἱ Ἑλληνίδες περικυκλοῦσι μετὰ περιεργείας καὶ παρακολουθοῦσιν αὐτόν. Ὅπου λαμβάνουσιν αἱ γυναῖκες μέρος ἐνεργόν, ἐκεῖ φωνὴ λαοῦ, φωνὴ Κυρίου.

« Γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι »

« Τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχήμων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι ».

— Ὁ Παῦλος, δισταζὼν περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, καὶ δειλιῶν, διατίθεται ν' ἀφήσῃ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Κύριος φαίνεται αὐτῷ « δι' ὄραματος ἐν νυκτὶ, καὶ λέγει αὐτῷ, μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς, ΕΣΤΙ ΜΟΙ ΛΑΟΣ ΠΟΛΥΣ ΕΝ Τῇ ΠΟΛΕΙ ΤΑΥΤῇ.

Ὁ ἀπόστολος διατρίβει ἐν ἔτος καὶ ἡμισυ εἰς Κόρινθον, πρὸς τὴν νεοσύστατον ἐκκλησίαν τῆς ὁποίας ἀπευθύνει μετέπειτα τὰς θεσπεσίας ἐκεῖνας ἐπιστολάς, αἵτινες ὑπάρχουσι τὸ λαμπρότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον τοῦ Χριστιανισμοῦ μνημεῖον. — Ἑλλάς, Ἑλλάς, ἐκφωνεῖ, σὺ εἶ ἡ πρωτότοκος θυγάτηρ, « σὺ σκευὸς ἐκλογῆς, » σφραγίς τῆς ἀποστολῆς μου ». — Ἀποστροφή περισπούδαστος, εἰς τοὺς ἤχους τῆς ἐνδιαλαμβάνουσα ὀλόκληρον ἱεράν καὶ φιλοσοφικὴν ἱστορίαν!

ΙΑ΄.

Ὁ Χριστιανισμὸς γίνεται στοιχεῖον Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ μέγας τῆς φιλοσοφίας σκόπελος ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὑπῆρξε τὸ σπουδαῖον ζήτημα τῆς δουλείας. Αἱ κοινωνίαι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δουλείας διοργανισμέναι, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διανοήσωσιν ἄλλο μέσον ἐπιτήδειον πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῆς. Ἡ δουλεία ἦτον ὅρος ἀπαραίτητος κοινωνικῆς εὐταξίας ὄχι μόνον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν δεσποτῶν, ἀλλὰ προσέτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν διανοίαν τῶν κορυφαίων τῆς πολιτικῆς καὶ φιλοσοφίας. Ὁ Ἀρισ-

τοτέλης καὶ ὁ Πλάτων, καὶ τοὶ ἐπιστήθιοι φίλοι τῆς ἐλευθερίας ἀμφότεροι, ἀλλ' ὠμολόγησαν ῥητῶς κατὰ τοῦτο τὴν ἀνικανότητά των, ὥστε μεταρρυθμισάντες ἀκεραίως τὸ σύστημα τῆς κοινωνίας, ἐγκατέλιπον τὴν πολιτείαν αὐτῶν ἀθεραπεύτως ὑπὸ τὴν δδαιταν τῆς δουλείας, ὁμολογήσαντες οὕτω τοῦ πράγματος τὸ ἀδιόρθωτον καὶ ἀνοικονόμητον.

Καὶ αὕτη οὐσιωδῶς εἶναι ἡ νίκη τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἡ πανέξοχος αὐτοῦ ὑπεροχή. Ἀπὸ τοῦ νῦν, ὑπερτέρα πάσης συζητήσεως ἐγκαθίδρυται ἀλήθειά τις ἀναμφισβήτητος. Ἀλήθεια λαῶν, οὐχὶ προνομιοῦχων τάξεων· ἀλήθεια καθολικὴ, ὑπ' αὐτῆς τῆς θεότητος κεκρυμμένη. Αὕτη δὲ ἡ ἀλήθεια ἐστὶν ὅτι ἐξηγοράσθη πᾶν ἀνθρώπινον πλάσμα.

Διὰ τοιοῦτου κηρύγματος, τὸ εὐαγγέλιον δὲν ἀποτείνεται πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν μερίδα πολιτῶν, ἀλλὰ γενικῶς καὶ ἀδιακρίτως πρὸς ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Οὐδὲ εὐχαριστεῖται εἰς μερικὰς τινὰς ἐπαναστάσεις· ἀπαιτεῖ τὴν ἐθνεγεσίαν τῶν ὕλων κοινωνιῶν. Κτυποῦν τὴν δουλείαν κατὰ πρόσωπον, μοχλεῖ τὴν βίαν τῆς κοινωνίας· ἐμφιλοχωροῦν δὲ εἰς τὰ μύχια τῆς κοινωνίας αἰσθήματα, ἀναμορφοῖ τὰ ἦθη καὶ παρασκευάζει μεγίστας πολιτικὰς μεταβολὰς.

ἔχει γοῦν χρεῖαν ἐξηγήσεως ὁ διάκυρος ζῆλος, μεθ' οὗ ὁ τῆς Ἑλλάδος δημοτικὸς λαὸς ἀπ' ἀρχῆς περιέθαλψε ταύτην τὴν φιλόανθρωπον, φιλελευθέραν καὶ πολυτελεῆ φιλοσοφίαν; Ὁ Ῥωμαϊκὸς πέλεκυς εἶχεν ἐξισώσει πάντων τὰς κεφαλὰς· ἡ πικροελληνικὴ συμμαχία εἶχεν ἀποσκυβαλίσει τὰ τελευταῖα ἔχνη τῆς ἀριστοκρατίας. — Ἀπὸ μίας ἄκρας μέχρι τῆς ἄλλης, ἡ Ἑλλάς εἶναι λαός. — Ἴδου ὁ λόγος δι' οὗ ὁ Χριστιανισμὸς γίνεται νέα πατρίς διὰ τὴν Ἑλλάδα· ἡ δὲ Ἑλλάς πρωτεύουσα Χριστιανισμοῦ.

— Διότι τίς, εἰ δυνατὸν ἐν μιᾷ λέξει, καὶ καθ' ὅσον εἶναι τὰ θεῖα διερχόμενα, τίς ἢ φύσις καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ Χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως; Ἀναγκαζόμεθα, χάριν μετίζονος εὐκρινείας, νὰ χρασθῶμεν νεολογίας

Ἡ ΠΑΝΙΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑ,

Τούτέστιν ἡ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπερίληπτος ἐπέκτασις.

Ἡ φιλοσοφία λοιπόν, ἐν τῶν δύο στοιχείων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, γίνεται Ὀρησκεία· Ὀρησκεία καὶ πατρὶς ἀπὸ τοῦδε συμμαχοῦσιν, ἂν καὶ δὲν συνταυτίζονται ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ.

ΙΕ΄

Ἐπίκρασις καὶ συμπέρις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Καὶ τῶνόντι, κατὰ τὰς πρώτας μάλιστα τῆς ἐκκλησίας ἡμέρας, ἐκάστη νεοσύστατος κοινότης δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡσπερ μικρὰ δημοκρατικὴ πολιτεία, ἀνεξάρτητος μὲν κατὰ μέρος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς, ἐβρύθμισμένη δὲ διὰ θεσμῶν ἰδίων, καὶ χαίρουσα ἀνεπηρεάστως τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας τὰς ἀπαρχάς. Ἐκάστη μικρὰ Ὀρησκευτικὴ κοινότης σύγκειται ἐκ συμπολιτῶν ἴσων κατὰ πάντα, καὶ ἐκ τοῦ ἀρχηγοῦ, ἐκλεγομένου διὰ δημοτικῆς ψήφου. Ἐνταῦθα οὐδὲ κύριος, οὐδὲ δεσπότης, οὐδὲ πλούσιος, οὐδὲ πένης, οὐδὲ ἰδιώτης, οὐδὲ ἀρχων. Πάντες ἐπὶ τοῦ νῦν ἐξισωμένοι μετὰ τῆς γάμοις τοῦ θανάτου, καθὼς ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς θεσμοῖς ἦσαν ἐξισωμένοι μετὰ τῆς στάθμης τῆς ζωῆς, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀντίθεσις τοῦ ἀπείρου πρὸς τὸ πεπερασμένον. Ἡ ἐν Ἐφέσῳ, ἢ ἐν Σμύρνῃ, ἢ ἐν Περγάμῳ, ἢ ἐν Θυατείροις, ἢ ἐν Σάρδεσιν, ἢ ἐν Φιλαδελφίᾳ, ἢ Ἀσσοδικέων Ἐκκλησίαι, ἢ ἐπτάρωτος αὕτη καὶ συμβολικὴ συμπολιτεία τῆς Ἀνακαλύψεως, καθὼς ἐπίσης καὶ αἱ πρὸς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποστολικαὶ ἐπιστολαὶ, συμμαρτυροῦσι τῶν ἀρχικῶν ἐκείνων πολιτευμάτων τὸ δημοκρατικὸν καὶ ἀφελέστατον.

Ὁ δὲ ἀρχηγός, τοῦτέστιν ὁ Ἐπίσκοπος, ἐκλέγεται κατὰ πλειοψηφίαν ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἐφορταῖς. Ἐπάρχουσιν ἐπίσκοποι γεωργοί, ποιμένες, ἀνθρακοποιοί, καθὼς ὡσαύτως ὑπάρχουσι σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι, εὐγλωττοὶ μὲν διὰ τὰς μεγαλοπόλεις, ἀπλοῖκοὶ δὲ καὶ βιομήχανοι διὰ τὰς ἐξοχάς· πολλάκις δὲ στρατηγοὶ καὶ στρατιῶται πρὸς υπεράσπισιν τῆς μικροπολιτείας ἢ πρὸς εἰρήνευσιν αὐτῆς.

Ἴδου, μετὰ βεβαιότητος ὅτι δὲν ἀπατώμεθα, ποῦ ἐξιχνιάζομεν ἡμεῖς τὴν ἀρχὴν καὶ ρίζαν τοῦ ἡμετέρου ὀρθοδόξου ἀ-